

Tisza nagy beszéde a Házban a hazai románok árulásáról.

(Saját tudósítónktól.) A képviselőház hétfőn folytatta az indemnitásról szóló javaslat tárgyalását. Az ülést Szász Károly elnök féltizenegykor nyitotta meg. Jelentette, hogy Incze Domokos napirend előtti felhívására kért és kapott engedélyt.

(Napirend előtti.)

Incze Domokos: Mult év augusztus 27-ikén Csikmegyében rendeletet hirdettek ki, mely szerint mindenki, aki menekülésre gondol és ezért csomagol, nemcsak a hazárulás vádját vonja magára, hanem pénzbürséggel is sújtatik. E bölcs intézkedés után még aznap este a román betörés bekövetkezett.

Igy történt, hogy a vármegye állatállományának egy része a románok kezére került, nagyrésze pedig a menekülésnél pusztult el. Az állatátvételi bizottságok az átadott állatokról nem adtak elismervényt, jól lehet a székely gazdák kérték. A tavaszi munkálatok végzésénél a menekült és visszatért lakosság nélkülözötte az igazságtalokat és így a földek egy része bevetetlen maradt.

A tavaszi vetőmagvakat, nevezetesen a zabot, a hadsereg főparancsnokság parancsára a maximális áron rekvirálták métermázsánként 38—40 koronával és a szegény asszonyoknak azt mondták, hogy vissza fogják kapni. Vissza is kapták, de később és 33 százalékkal drágábban. A földmivélségi miniszteriumhoz fordul és kéri, hogy az állatátvételi bizottságokat kötelezze sürgős elszámolásra. Sürgeti továbbá a hadiszolgálatot teljesítő székely iparosok és mezőgazdák szabadságolását.

(A földmivélségi miniszter válasza.)

Mezőssy Béla földmivélségi miniszter: Mindnyájan legőszintébb részvétellel vésztetünk azokkal a szomorú eseményekkel szemben, amelyeket a képviselő ur szóval tett. Ezek sajnálatos tények, amelyeket a hadi helyzet hozott magával. A konkrét panasz, amelyet felhozott, az, hogy az erdélyi menekültek a határszélről, nevezetesen Csikmegyéből oly gyorsan menekültek el, hogy nem adhatták át marhaállományukat a hadiállatátvételi bizottságnak, mert ahol átadták, ott ki van zárva, hogy a bizottság ki ne fizette volna a békeárat.

Ha előfordult ilyen eset és a képviselő ur mutat olyan elismervényeket, amelyek azt igazolják, hogy a bizottság nem fizette ki az árakat, haladéktalanul intézkedni fogok, hogy az illető gazdák megkapják irrandóságukat.

Ami a másik esetet illeti, nem voltam arról informálva, hogy a hadsereg főparancsnokság rekvirálta a vetőmagot, de annyi bizonyos, hogy ha tette, kényszerítő szükségből tette, oly okokból, amelyek előtt mindnyájunknak meg kell hajolni. Azt a panaszt, hogy a haditermény r.-t. maximális áron felül adta a vetőmagot, meg fogom vizsgálni és utasítani fogom a részvénytársaságot, hogy a maximális áron felüli különbözetet fizesse vissza a vevőnek. (Helveslés.)

Erdély rekonstrukciójára a szükséges munkásokat rendelkezésre fogjuk bocsátani. A honvédelmi miniszter ural ez ügyben többször érintkeztem.

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter egész röviden konstatálni kívánja, hogy Erdély ügyei iránt nemcsak a legnagyobb jóindulattal és szeretettel viseltek, hanem elkövet mindent, amit hatáskörében meg tehet Endély érdekében.

(Az indemnitás.)

Az indemnítási javaslat általános tárgyalása következett ezután.

Báró Radványzky Antal félreértett szavai helyreigazítása címén szólal fel.

Sztranyavszky Sándor: Ha a munkapárt is abból indulna ki, hogy az indemnitás megszavazásának a kérdését bizalmi kérdésnek tekintik, akkor nem szavazná meg. A legteljesebb bizalmatlansággal van a kormány szemben.

Horváth Mihály: Hála a jó Istennek!

Sztranyavszky Sándor: Ha csak azt a munkát néznék, amit Andrassy Gyula a kormány megalakulása előtt kifejtett, az is elég volna a bizalmatlanságra. Mikor Andrassy hó óhajának megfelelően az osztrák parlament összeült, a cseh pártok ott a magyar állam integritása ellen törtek.

(Tisza István a terembe lép.)

E gondolatkörbe kapcsolja gróf Batthyány Tivadarnak azt az egyik bécsi lapban megjelent nyilatkozatát, hogy a német hegemoniát meg kell szüntetni Ausztriában. Kérde Batthyányt, hogy milyen álláspontot foglal el a német szövetséggel szemben.

Ami a miniszterelnöknek az esetleges választásokra nézve mondott szavait illeti, ha a kormány provokálja a harcot, a munkapárt azt teljes elszántsággal állja. (Taps a munkapárton.) Utal arra, hogy gróf Apponyi erkölcsi lehetetlenségnek mondta azt, hogy a háború alatt új választások legyenek.

(A pénzügyminiszter válasza.)

Sztranyavszky Sándor után Gutz Gusztáv pénzügyminiszter szólal föl. Bár komor hangokat is kénytelen megütni, sziklaszilárdan bizik gazdasági jövőnkben; ha mindenki teljesíti kötelességét. Az ország hadikiadásai 18 milliárdot tesznek ki; hadisegélyekben eddig másfél milliárdot folyósítottak. A tisztviselőknek 300 millió korona segélyt és újabb 65 milliót fognak folyósítani. Ezzel azonban intézkedéseink az ő érdekükben még nem merültek ki. Ezután a munkabéremelés kérdéséről beszél. Főlemlíti a hatodik hadikölcsön sikerét, amely az eddigieket is fölülmulja. A pénzügyi bizottság előadója — mondja ezután — a hadikölcsön-terhekről, mondottakkal rossz szolgálatokat tett. Az állam kötelezettségeinek eleget fog tenni. Tárgyalja ezután az erdélyi károk megtérítését, végül pedig kijelenti, hogy a luxusadót föltétlenül behozzák és ezt az adót az ékszerekre is kivetik. Visszautasítja a vádat, mintha ő jókedvű adakozó lenne. A népet takarékoságra kell nevelnünk; a főszempont, hogy többet dolgozzunk és többet termeljünk.

A pénzügyminiszter felszólalása után elnök a tanácskozásokat délután 4 óráig felfüggesztette.

(A délutáni ülés.)

A képviselőház folytatódó ülést délután egyenegyed öt órakor Simonits alldnök nyitotta meg.

Szász Pál a megnyitás utáni első felszólaló. Alighogy belekezd beszédébe, belép a terembe gróf Károlyi Mihály, akit a munkapárt zajos kiáltásokkal fogad:

— Miket beszélt Ön Félégyházán?

— Ide mer jönni Félégyháza után?

— Szégyen, gyalázat!

A kis vihar után Szász Pál hosszasán foglalkozik az indemnítással. Ő megszavaz a bírónak mindent, de nem engedheti, hogy kikapjanak egy pár tanácselnököt és egy sereg bírót, anélkül, hogy garanciát nyújtanának arra, hogy a fronton küzdő bírók is a segélyezettek között lesznek. Nem ajánlja a miniszterelnöknek, hogy a háború alatt választasson a fronton levők megkérdezése nélkül, mert ez megbontaná a hadsereg egységét és a front megfordulna.

Ezután a munkapárt állandó lármája és fölháborodása közt személyenyeket olvas föl Vázsonyinak egy Aradon, 1913-ban elmondott beszédéből, amelyben a közeposztályról azt mondja, hogy koldustarisnyát hord és éneklő hangon koldul.

A munkapárt zajos fölháborodással kísérel ezeket a kijelentéseket, Szász Pál pedig fölhívja a honvédelmi minisztert, aki szintén a közeposztály tagja, tegyen tanúságot amellett, hogy a közeposztály mit szenvedett és mit áldozott a háborúban? (Nagy taps a munkapárton.) — A visszatérő magyar közeposztály — mondja tovább Szász Pál — olyan erőt hoz onnan magával, amely elsöpri Vázsonyiékat. Hiszi, hogy az igazságügyminiszter elég magyar és elég erős, hogy bocsánatot kér, a miért a magyar közeposztályt olcsó szónoki sikerért olyan ruffal megtámadta.

(Károlyi Mihály félégyházi beszédéről.)

Beck Lajos és Pál Alfréd személyes kérdésben való felszólalása után gróf Károlyi Mihály szólal föl. Kijelentette, hogy ő Félégyházán vasárnap nem mondotta azt, hogy Magyarországot csak úgy lehet megtartani, ha azokat, akik a háborúért felelősek voltak, többé nem engedjük vissza a hatalomra. A mostani külügyminiszternek annexió és kártérítés nélküli béketerelkésését helyesli, de ellensége a fegyveres békének, ellensége a militarizmusnak, mert ez a háború csiráját rejti magában.

(Tisza a román felszólalásokról.)

Ezután gróf Tisza István volt miniszterelnök szólal föl. Foglalkozik Károlyi tegnapi félégyházi beszédével. Kéri Károlyit, ha máskor ilyen kortesutra indul, gondoskodjék beszéde hiteles szövegéről. Sajnálja, hogy még mindig akad magyar képviselő, aki azt hangoztatja, hogy a mi fegyverkezésünk okozta a világháborút. Határozottan állítja, hogy a monarchia politikája mindenkor békés volt és most csak sajnálkozni lehet azon, hogy még jobban nem fegyverkezhetünk. Sok ezer fiatal magyar életét menthetjük volna meg ezáltal.

— A világháború kellős közepén — mondja Tisza — az ilyen valótkortés beszédekkel csak ártunk a béke ügyének.

Foglalkozik ezután a pénzügyminiszter beszédével. A bírók státuszrendezését nem azért elleneztek, mintha nem akarnának nekik mindent megadni, de igazságtalanság, hogy a bírói kart a többiekkel szemben előnyben akarják részesíteni. Majd áttér a román felszólalásokra. Kijelenti, hogy Serbán Miklós ellen bírósági eljárás van fo-